

ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

Μέρος Α΄ - ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

1. ΣΥΝΤΟΜΟΝ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΕΙΣ

Λ*Λ*Λ*Λ

**ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
(*COUR DE CASSATION*) ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ**

Λ*Λ*Λ*Λ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.sartzetakis.gr

Προέδρου και Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου της Γαλλίας

Κατά την επίσημον επίσκεψίν του εις την Γαλλίαν (Παρίσι) ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Χρήστος Α. Σαρτζετάκης έτιμήθη την 13^{ην} Μαΐου 1986 και εις ειδικήν πανηγυρικήν συνεδρίασιν τής Όλομελείας του Αρείου Πάγου τής Γαλλίας (Ακυρωτικού Δικαστηρίου, *Cour de Cassation*). Κατ' αὐτήν τόν Έλληνα Πρόεδρον προσεφώνησαν ή Πρόεδρος (*Premier Président*) Κυρία *Simone Rozès* και ο Εισαγγελεύς (*Procureur Général*) του Ακυρωτικού Κύριος *Pierre Arpaillange* (μεταγενεστέρωσ διατελέσας και Υπουργός Δικαιοσύνης) και του άπενεμήθη τó μετάλλιον του Άνωτάτου αυτού Δικαστηρίου. Έδω άκολουθοῦν τμήμα τής προσφωνήσεωσ τής Προέδρου και όλόκληρος ή προσφωνήσις του Εισαγγελέωσ του Ακυρωτικού.

Η Πρόεδρος του Ακυρωτικού Κυρία **Simone Rozès** είπεν εις την προσφωνήσιν της, μεταξύ άλλων, τά εξής :

« Εἶναι ἡ *πρώτη φορά εἰς τὴν δικαστικὴν μας Ἱστορίαν*, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ Ἀκυρωτικὸν Δικαστήριον ἔχει τὴν τιμὴν, νὰ ὑποδέχεται ἐντὸς τῶν τειχῶν του τὸν πρῶτον ἄρχοντα μιᾶς ξένης χώρας.

Ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος ἄρχων τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας εἶναι γιὰ μᾶς πηγὴ ζωηρῶν ἱκανοποιήσεων καὶ ὅτι αὐτὸς εἴσθε σεῖς μᾶς γεμίζει μὲ ὑπερηφάνεια.

..... Ἀλλά, πέρα ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησι, πού πολὺ φυσικὰ αἰσθανόμεθα, νὰ ὑποδεχόμεθα ἓνα «συνάδελφο» διάσημο, ἐπιθυμοῦμε νὰ σᾶς ἐκφράσουμε τὸν *βαθὺν θαυμασμόν μας*, γιὰ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος, *εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Δικαιοσύνης, προσέφερε, χάριν τοῦ συνόλου τοῦ Δικαστικοῦ Σώματος, ὑπόδειγμα θάρρους, ἀκεραιότητος καὶ ἀνεξαρτησίας*, τῶν ὁποίων τὸ τίμημα συμβαίνει νὰ εἶναι ἡ ζωὴ.

..... Βεβαίως οἱ περιστάσεις δὲν φέρουν ὅλους τοὺς Δικαστὰς ἀντιμετώπους τῶν *κινδύνων*, πού *σεῖς διετρέξατε*, ἀλλὰ καλῶς γνωρίζομεν, ὅτι γιὰ τὴν ἐνάσκησι αὐτοῦ τοῦ «ἐπαγγέλματος», - πού δὲν εἶναι ἐπάγγελμα ὅπως τὰ ἄλλα, - *σὲ ὅποιοδήποτε ἐπίπεδο τῆς δικαστικῆς ἱεραρχίας καὶ ἂν εὑρίσκεται κανεὶς, πρέπει νὰ ἀναπτύξη αὐτὲς τὶς ἀρετές, τὶς ὁποῖες σεῖς τόσο λαμπρὰ ἐπεδείξατε.*

..... Ἡ μοναξιά τοῦ «ἀποφασίζοντος» εἶναι ἡ μοῖρα πολλῶν καθηκόντων εἰς τὴν δικαστικὴν μας ὀργάνωσιν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν σας, καὶ τὸ νὰ πορεύεται ἓνας τὸν ἴσιο δρόμο, *ἀδιαφορῶν γιὰ τὶς πιέσεις ἀπὸ ὅπου καὶ ἂν προέρχονται καὶ ὅποιαδήποτε μορφή κ'ἂν παίρνουν, τὸ νὰ ἀποδέχεται τὶς συνέπειες, πού ἀναπόφευκτα αὐτὴ ἡ στάσις συνεπιφέρει, μὲ μιὰ λέξι, τὸ νὰ ἀγωνίζεται κανεὶς μόνον γιὰ τὸν θρίαμβον τῆς Δικαιοσύνης, αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς τὸ μήνυμα, πού τὸ πρόσωπό σας μᾶς φέρει καὶ τὸ ὅποιον θὰ βοηθήσῃ ἴσως κάποιον ἀπὸ μᾶς κατὰ τὴν ὥρα δυσκόλων ἐπιλογῶν.*

..... Μὲ τὴν δρᾶσι σας ἐδικαιολογήσατε τοὺς λόγους τοῦ Θουκυδίδου : « ὅλοι, ὑποκείμενοι μόνον εἰς τοὺς νόμους, ἀπολαμβάνουμε τὴν ἰσότητά· ἡ ὑπόληψις δὲν ἀπονέμεται παρὰ κατ' ἀξίαν· τὰ ἀξιώματα, πού τὸ κράτος ἀπονέμει ἐπιτυχάνονται μὲ τὴν ἀρετὴν, ὅχι μὲ ἓνα οἰοδήποτε προνόμιον».....

Ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀκυρωτικοῦ Κύριος *Pierre Arpaillange* εἰς τὴν προσφώνησίν του εἶπε τὰ ἀκόλουθα :

Κύριε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας,

Ἐμεῖς οἱ Γάλλοι Δικασταὶ αἰσθανόμεθα τὴν ὑψίστη τιμὴν, νὰ ὑποδεχόμεθα σ' αὐτοὺς τοὺς χώρους ἓνα Ἀρχηγὸν Κράτους, ὁ ὁποῖος κατὰ μίαν δραματικὴν περίοδον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἤξερε νὰ 'πῆ τὸ «ὄχι», σὲ δύο

περιπτώσεις, εις τούς ἐξουσιάζοντες, οἱ ὅποιοι κυριαρχοῦσαν τότε εις τὴν χώραν του.

Εἴμεθα ἀκόμη περισσότερο ὑπερήφανοι, διότι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι δικαστής, μὲ τὴν πλήρη σημασία τῆς λέξεως, καὶ διότι ἡ ἀξία του καὶ οἱ ἀρετὲς του ἀνεγνωρίσθησαν ἀπὸ τὸν λαόν, ὁ ὅποιος ἠθέλησε νὰ τὸν τιμήσῃ ἀναβιβάζοντάς τον εἰς τὸ ὑπέρτατον ἀξίωμα.

Αὐτό, τὸ ὅποιον ἔκανε, ἴσως σήμερα, μὲ τὴν φθορὰ τοῦ χρόνου, νὰ φαίνεται σχετικῶς ὀλιγώτερον κινδυνῶδες σ' αὐτούς, πού δὲν εἶχαν τὸ θάρρος του, ἢ οἱ ὅποιοι δὲν ἔζησαν τὶς περιστάσεις αὐτῆς τῆς «ἐπικινδύνου ἐποχῆς».

Αὕτῃ ἡ ὑποδειγματικὴ στάσις θὰ ὑπενθυμίξῃ εἰς τὶς παροῦσες καὶ μέλλουσες γενεὲς τῆς ἱστορίας μας τὸ παράδειγμα, ὅτι ἓνας δικαστής δὲν πρέπει ποτέ, τονίζομεν ποτέ, νὰ περιχαρακοῦται πίσω ἀπὸ τὸν «δικαστικὸν μηχανισμόν» (*l' "appareil judiciaire"*) γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ χρέος του ὡς ἄνθρωπος· ἔχει τὴν ὑποχρέωσι, σὲ ὅλες τὶς περιστάσεις, νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀξίωσι ὑπευθυνότητος καὶ ἀξιοπρεπείας, πού τὰ καθήκοντά του συνεπάγονται, ἀρνούμενος κάθε συμβιβασμόν.

Κύριε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας, ἠννοήσατε ἤδη διατί, εὐχόμενος σὲ σᾶς τὸ καλῶς ὀρίσατε εἰς τὸ Ἀκυρωτικὸν Δικαστήριον, ἐπιθυμῶ, μέσω τοῦ προσώπου σας, νὰ ἀπευθύνω ἓνα ἀδελφικὸν χαιρετισμόν εἰς τὸν λαόν καὶ τὴν αἰωνίαν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὴν καρδιὰ ὄλων τῶν ἀνθρώπων τῆς Δύσεως.

Ἐννοεῖτε ἐπίσης διατί, παρὰ τὴν ἀναγκαίαν ἐκ τοῦ πρωτοκόλλου βραχύτητα τοῦ λόγου μου, ὀφείλω νὰ ἀναφερθῶ σὲ ὠρισμένες διαδρομὲς τῆς ζωῆς σας, οἱ ὁποῖες θὰ ὑπενθυμίσουν εἰς τὰ δύο μας «παλαιὰ ἔθνη τοῦ πνεύματος» ὠρισμένες ἀπὸ τὶς πράξεις των τῶν χρόνων τῶν ἀνταρτῶν καὶ τῆς Ἀντιστάσεως.

Μόλις ὠμίλησα γιὰ τὴν δύναμιν τοῦ «ὄχι» καὶ ὑπέμνησα τὴν Ἀντίστασιν. Τὸ ἔπραξα μὲ ἓνα τρόπον αὐθόρμητον. Κατ' ἀλήθειαν πρόκειται ἀσφαλῶς γιὰ τὴν ἀναπόλησι μιᾶς φράσεως, πού προέφερεν ὁ *André Malraux* τὸ 1959 εἰς τὴν Ἀκρόπολιν : « ὁ λαὸς τῆς ἐλευθερίας (πρόκειται γιὰ τὸν ἑλληνικὸν λαόν) εἶναι αὐτός, γιὰ τὸν ὅποιον ἡ ἀντίστασις εἶναι μιὰ παράδοσις ἀνὰ τοὺς αἰῶνες, αὐτός, τοῦ ὁποίου ἡ σύγχρονη ἱστορία εἶναι ἐκείνη μιᾶς ἀνεξάντλητης Ἑλλάδος τῆς ἀνεξαρτησίας, ὁ μόνος λαός, ὁ ὅποιος ἐορτάζει μιὰ ἐορτὴ τοῦ «ὄχι»...»

Αὐτὸς ὁ λαός, περὶ τοῦ ὁποίου ἤδη ὁ *Κικέρων* ἔλεγεν «ὅτι εἶχεν ἐκπολιτίσει ὅλα τὰ ἔθνη μὲ τὸ νὰ τὰ διδάσκῃ τὸν ἀνθρωπισμὸν καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὴν Ρώμην ὅλα τὰ φῶτα, τὰ ὁποῖα κατεῖχε».

Αὕτῃ ἡ ἀκτινοβολία εὐτυχῶς δὲν ἐσταμάτησεν εἰς τὴν Ρώμην. Ἐφθασε μέχρις ἡμῶν. Αἱ Ἀθηναὶ μᾶς ἐδίδαξαν τὴν δημοκρατία, τὶς ἀρετὲς

τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος καὶ τὸ τίμημα τῆς ἐλευθερίας. Τονίζω τὸ τίμημα, διότι τελικῶς ἡ χώρα σας, *Κύριε Πρόεδρε, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, καὶ δυστυχῶς μέχρι μιᾶς προσφάτου περιόδου, ὤφειλε νὰ μάχεται διαρκῶς πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας της.*

Ὅλες τὶς φορές, μὲ θάρρος καὶ ἀνθεκτικότητα, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐθριάμβευσε. Εἴσθε, Κύριε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας, ἡ ζωντανὴ μαρτυρία, τὸ σύμβολον, ταῦτοχρόνως αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς νίκης του.

Ταχθήκατε πολὺ ἐνωρὶς σ' αὐτὸν τὸν δρόμο..

Ὡς δικαστῆς ὠρισθήκατε Ἀνακριτῆς εἰς τὴν συγκλονιστικὴν ὑπόθεσιν τῆς δολοφονίας τοῦ βουλευτοῦ Λαμπράκη.

Ἦλθατε ἀντιμέτωπος πρὸς τὴν κρατικὴν σκοπιμότητα (raison d' État) καὶ τὴν ἀπερρίψατε. Ἡ ἀποφασιστικότης σας καὶ ἡ διορατικότης σας ὑπῆρξαν οἱ πλέον ἰσχυρές : ξέρατε νὰ ὀδηγήσετε τὴν ἀνάκρισι μέχρι τέλους καὶ νὰ ἀποκαλύψετε τὶς εὐθύνες τῶν δραστῶν καὶ τῶν συνενόχων των.

Τὸ θάρρος σας καὶ ἡ ἀκεραιότης σας ἐπέσυραν τὸν θαυμασμόν. Ἦμπορέσατε νὰ δοκιμάσετε ἐκ τοῦ λόγου τούτου ὑπερηφάνεια ..., ἀλλὰ καὶ πικρίαν, ὅταν μερικὰ χρόνια ἀργότερα οἱ ἀναμιχθέντες ἀξιωματικοὶ ἀποκατεστάθησαν, ἐνῶ ὁ δικαστῆς των ἀπελύθη. Γιὰ νὰ μὴν ἀπογοητευώμεθα, ἄς σκεπτόμεθα στὶς ἀξιοσημείωτες περιστάσεις τῆς ζωῆς μας, ὅτι τὸ σπουδαῖον δὲν εἶναι ἀναγκαίως τὸ νὰ ἐπιτυχάνει κανεὶς, πρᾶγμα ποὺ δὲν διαρκεῖ ποτὲ, ἀλλὰ τὸ νὰ ἦτο παρὼν τὴν στιγμὴ ποὺ ἔπρεπε, πρᾶγμα ποὺ εἶναι ἀνεξάλειπτο...

Ἀπελύθητε κατ' ἐφαρμογὴν ἐνὸς παρανόμου διατάγματος ἀναστείλαντος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρες τὴν ἰσοβιότητα τῶν δικαστῶν, γιὰ νὰ ἐπιτραπῇ ἡ «ἐξυγιάνσις τῆς Δικαιοσύνης». Ὅλοι γνωρίζουμε τὶ ἠμπορεῖ νὰ σημαίνουν οἱ λέξεις αὐτές !

Ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἀπολυθεῖτε δὲν ἀρκοῦσε πλέον. Ἐπρεπε νὰ σᾶς ἐμποδίσουν νὰ ὀμιλεῖτε καὶ νὰ ἐνεργεῖτε. Τὸ 1970, παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων, κατὰ περιφρόνησιν ὅλων τῶν ἰσχυόντων κανόνων δικαίου, ἡ στρατιωτικὴ ἀστυνομία περιεκύκλωσε τὴν οἰκία σας καὶ προέβη εἰς τὴν σύλληψί σας. Εἶχατε φυλακισθῆ τότε καὶ τεθῆ σὲ ἀπομόνωσι εἰς τὸ θλιβερὰ διάσημο «εἰδικὸ τμήμα» τῆς στρατιωτικῆς ἀστυνομίας τῶν Ἀθηνῶν. Μιὰ μεγάλη δίκη παρεσκευάζετο εἰς βάρος σας.

Γιὰ τὴν χώρα σας, ὑπῆρξε μιὰ μαύρη περίοδος ἐπὶ τῆς ὁποίας δὲν θὰ ἐκταθῶ, παρὰ γιὰ νὰ 'πῶ, ὅτι οἱ λέξεις «βασανιστήρια» καὶ «συλλήψεις αὐθαίρετες» ἔγιναν γιὰ σεβαστὸν ἀριθμὸ συμπολιτῶν σας, ὄχι μόνον τραγικὲς ἐννοιες, ἀλλὰ φρικώδεις πραγματικότητες, τῶν ὁποίων ὑπῆρξατε προσωπικῶς θῦμα.

Αυτές οί δοκιμασίες, πού ξεπεράσατε με ήρωισμό, σᾶς ἔκαναν παράδειγμα για τήν Δικαιοσύνη, για ὅλες τίς Δικαιοσύνες καί πέρα ἀπό τὰ σύνορα τῆς χώρας σας.

Αὐτή ἡ πάγκοινη ἐπίγνωσις , κτηθεῖσα χωρίς νά τὸ ἐπιδιώξετε, ἔφθασε σέ τέτοιο βαθμό, ὥστε ἡ συγκίνησις για τήν φυλάκισί σας ὑπῆρξε, τὸ γνωρίζετε, ἀξιοσημεῖωτη. *Ὅλες οἱ γαλλικὲς ὀργανώσεις δικαστῶν καὶ δικηγόρων, πολυάριθμες ξένες ἐνώσεις, ὅποια καὶ νά ἦτο ἡ εὐαισθησία τῆς καθεμιᾶς, ἐξεδήλωσαν για τὰ δικαιώματα τοῦ Ἀνθρώπου τὴν ἀνησυχία των καὶ τὴν ἀγανάκτησί των.*

Στὸ πρόσωπό σας, σ' ἓνα κράτος τῆς Εὐρώπης φιλικὸ πρὸς τὴν Γαλλία, εἶναι ἓνας δικαστής, πὸν τὸν ἐπλητταν μὲ μόνη αἰτία, ὅτι, χωρίς νά παραχωρήσῃ τίποτε, εἶχε πλήρως ἀφοσιωθῆ σ' ἓνα ἐπάγγελμα βιωμένο ὡς ιδεῶδες καὶ ὡς πάθος. Εἶναι αὐτὴ ἡ ἰδέα τῆς Δικαιοσύνης, τὴν ὁποῖαν ἐφυλάκιζαν. Καὶ εἶναι ἴσως ἐξ αἰτίας τῆς συνειδητοποιήσεως αὐτῆς, ἡ ὁποῖα ἐξηπλώνετο, πὸν ἡ δικτατορία σᾶς ἄφισεν ἐλεύθερο τὸ 1971, χωρίς νά ἀποτολμήσῃ νά σᾶς ὀδηγήσῃ σὲ δίκη.

Ἀλλὰ ἡ Δικαιοσύνη παρέμεινε ζωντανὴ εἰς τὴν χώρα σας, χάρις σὲ σᾶς, κατὰ τὰ σκοτεινὰ αὐτὰ χρόνια, τὰ ὁποῖα ἐζήσατε ἐν ἀντιστάσει. Κανένας δὲν ἠπατήθη περὶ αὐτοῦ. Ἀργότερα μετὰ τὴν ἐπιστροφή τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν δημοκρατίαν, ἐνῶ ἐδρεύατε εἰς τὸ Ἀκυρωτικὸν Δικαστήριον (Ἀρειον Πάγον) καὶ τηρούσατε ἀποστάσεις ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ζωὴ, οἱ ὑψηλὲς ἀξίες τῆς Δικαιοσύνης, τοῦ Δικαίου καὶ τῆς ἠθικῆς, τίς ὁποῖες ἐνεσαρκώνατε, σᾶς ὑπέδειξαν διὰ τὸ ἀνώτατον ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον καὶ ἀνελάβατε τὴν 29^η Μαρτίου 1985.

Εἴμεθα βαθύτατα συγκινημένοι διότι ὑποδεχθήκαμε διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸ Γαλλικὸν Ἀκυρωτικὸν ἓνα Ἀρχηγὸν Κράτους. Εἴμεθα ὑπερήφανοι, διότι αὐτὸς εἶναι Ἀρχηγὸς Κράτους μιᾶς φίλης χώρας, ἡ ὁποῖα ἤξερε νά ἀγωνίζεται ἐναντίον αὐτῆς τῆς ὑπάτης καταπτώσεως : ἐννοῶ ἐκείνης μιᾶς χώρας χωρίς Δικαιοσύνην ».